

FILATELIST št. 32

Glasilo Filatelističnega društva Idrija

December 2019

VSEBINA

UVODNIK	Nace Jereb	3
50 LET ŽUPNIJSKE CERKVE SV. JOŽEFA V IDRJI	Franci Jereb	6
38. FESTIVAL IDRJSKE ČIPKE 2019	Tadeja Bezeljak	14
250 LET FILMSKEGA GLEDALIŠČA IDRJA	Tim Božič	17
RAZSTAVA OB 70-LETNICI DRUŠTVA	Nace Jereb	21
OB 70-LETNICI DRUŠTVA	Niko Jereb	24
10 LET SPLETNE STRANI FD IDRJA	Srečko Kogoj	28
FILATELISTIČNA OBELEŽJA FDI 2018—2019	Ljubo Ukmar	32
TUDI V LETU 2019 SMO SE FILATELISTI DRUŽILI	Nace Jereb	35
ZAPISANO OSTANE	Nace Jereb	38
FILATELISTIČNA KARIKATURA	Silvester Bajc	47

FILATELIST je glasilo Filatelističnega društva Idrija, p. p. 111, 5280 Idrija.

Izhaja vsaj enkrat letno v nakladi 50 izvodov.

Mnenja avtorjev člankov so neodvisna od stališč upravnega odbora FD Idrija.

Odgovorni in tehnični urednik: Nace Jereb.

Lektor: Danijela Cigale. Tisk: Ljubo Ukmar, Nace Jereb.

UVODNIK

Nace Jereb

Dolgo je trajalo, da sem strnil misli za ta uvodnik. Kot vsako leto bi lahko pisal o negativnih trendih med filatelisti; tj. o stalnem upadanju članstva, nezanimanju mladih za ta hobi, pa o poplavi takih in drugačnih poštних izdaj, ki pošteno praznijo naše denarnice. To pa ni moj namen. Pomembneje mi je, da zabeležim vse tisto, kar se nam je med letom zgodilo pozitivnega.

Berete 32. številko glasila *Filatelist*, ki je zvest kronist našega medletnega društvenega delovanja. Iz skromnih začetkov je zrasel v pravi letni almanah. Kot je bilo že večkrat rečeno, naš namen nikoli ni bil, da bi bili strokovna revija, niti nimamo takih ambicij. Sledimo temu, da zabeležimo lokalno dogajanje skozi oči zbiratelja filatelista ter da pozabi časa iztržemo kakšen ocvirk. Številka ni okrogla, je pa prav tako jubilejna. Naše društvo letos že 70 let organizirano družī filateliste iz Idrije ter bližnje in daljnje okolice. Naše vrste so se v zadnjih letih na žalost nekoliko zredčile, ne glede na to pa se redno srečujemo vsako nedeljo. Praznovanje letos ni bilo bučno, je pa bilo zato bolj delavno. Navkljub našemu zelo skromnemu proračunu nam je uspelo pod streho spraviti štiri priložnostne izdaje; prva izdaja je bila konec marca, in sicer v počastitev 50-letnice naše župnijske cerkve sv. Jožefa delavca. Franci Jereb je ob tej priložnosti na ogled postavil razstavo papeževih potovanj in zbirko podob ic idrijskih duhovnikov. Za občinski praznik smo skupaj v sodelovanju z Mestno knjižnico Idrija počastili 250 let najstarejše gledališke stavbe na Slovenskem. Že tradicionalno smo obeležili čipkarski festival. Zaključili smo decembra s priložnostno izdajo, ki obeležuje naše 70-letno delovanje. O vseh izdajah podrobneje pišemo v nadaljevanju. V sklopu čipkarskega festivala smo se obiskovalcem predstavili v magazinu s festivalsko stojnico in z večjo društveno razstavo. Glede na komentarje obiskovalcev nam je zelo dobro uspela. V drugi polovici novembra pa smo se javnosti predstavili še s priložnostno postavitvijo v izložbi na Mestnem trgu

(»u aslogu«). Na ogled smo postavili naše najodmevnejše projekte in pohvale, ki smo jih prejeli kot društvo. Enih in drugih se je v sedmih desetletjih nabralo kar precej, kar kaže na zagnano delovanje skozi celotno obdobje. Upam, da bo tako tudi v bodoče.

Še vedno redno prebiramo krožno menjavo, za katero skrbi naš član Silvester Bajc. Kot že dolga leta nas s filatelističnimi novitetami zalaga naš gospodar Vojko Rejc. Redno prebiramo Michel Rundshau, letos pa smo znatna sredstva namenili tudi posodobitvi zbirke katalogov. Z njimi pokrivamo praktično cel svet, nabaviti bo treba le še nekaj katalogov za Azijo. Člani, poslužujte se jih, sploh sedaj, ko so še »frišni«. Od sejmov smo letos obiskali ljubljansko Collecto, bolj množično pa smo se udeležili majskega izleta v Verono. Kot prejšnja leta ta izlet za člane iz društvene blagajne podpremo z 10 €, tako da je cena res ugodna. Manj ugodno pa je potem sprehajanje med vsemi stojnicami in materialom, ki nam je ponujen. Se je včasih treba kar malo držati nazaj, da ne osvobodimo naših denarnic do zadnjih bakrenih kovančkov. Se pa vsekakor da izbrskati lepe kose za zbirko po solidnih cenah. Po poletni siesti smo se ob koncu poletja družili na nedeljskem kosilu pri Miranu Jurjavčiču na njegovem ranču, teden za tem pa smo bili še gostje ajdovskih zbirateljev. Tudi o tem poročilo v nadaljevanju.

Letos smo tudi podaljšali domeno za našo spletno stran, ki pa je v zadnjem času bolj poredko osvežena. Tu bo v prihodnje treba vložiti več energije ter stran spet spraviti v pogon in na raven, da nam bo vsem v ponos. Danes, v digitalnih časih, je že tako, da če te ni na spletu, te ni.

Projekt, ki mi je v jesenskih mesecih pobral daleč največ časa, pa je katalog društvenih izdaj. Bolje, da si nisem beležil vloženih ur, ker sem jih vložil res ogromno v urejanje in oblikovanje le-tega. Poleg mene je daleč največji delež vložil še Ljubo Ukmar, ki me je s filatelistično natančnostjo zalagal s primernimi skeni in z informacijami o posameznih izdajah. Mislim, da je sedaj ves trud več kot poplačan, ko držim v rokah natisnjen katalog. Ni primerjave med tem, da si na spletu ogleduješ digitalen katalog ali da držiš knjigo v rokah. Zbrali smo vse podatke, ki so nam bili na voljo, tako da je sedaj prvič celovito popisano in predstavljeno 70-letno delo društvenih odbornikov.

V njem so predstavljene vse izdaje, ki smo jih izdelali v društvu, ter vse poštno vrednotnice, ki jih je poštna uprava izdala na pobudo društva. Vsi, ki redno hodite na nedeljske sestanke, ste ga že prejeli. Za letos smo v Filatelistu uvedli še eno novost: »navadna« revija je taka kot prejšnja leta in za vse člane brezplačna kot do sedaj, torej samo natisnjeni teksti. Obogateni izdaji pa smo dodali še vse naše letošnje izdaje. Tako da je na enem mestu zbrano vse, kar smo v tekočem letu izdali. Če se bo novost oprijela, jo bomo ponovili tudi v prihodnjih letih. Pa še gospodarju Vojku bomo nekoliko spraznili zaloge starih materialov.

Za letos nam ostaja samo še slavnostno kosilo ob 70. obletnici, ki ga bomo imeli prihodnji teden, tako da bomo o tem dogodku več poročali v naslednji številki glasila. Glede na to, da se bližamo koncu leta, pa ne bo počivanja na lovoriakah, saj bo treba zastaviti načrt dela za prihodnje in naslednje leta.

Na tem mestu bi se rad zahvalil vsem, ki ste nam med letom tako ali drugače stali ob strani in pomagali pri našem delu ter realizaciji projektov. Hvala vam, brez vas marsičesa ne bi izpeljali. Članom pa čestitkam ob jubileju in vztrajanju v tem našem lepem hobiju. Čestitke!

Nedeljsko srečanje (od leve): Vojko Rejč, Nace Jereb, Vlado Štravs, Oliver S. Cigale, Niko Jereb, Miran Jurjavčič, Franci Jereb, Ivi Ferjančič, Ljubo Ukmar.

50 LET ŽUPNIJSKE CERKVE SV. JOŽEFA V IDRJI

Franci Jereb

V okviru izdaj filatelističnih obeležij FD Idrija nastaja poleg dveh velikih serij, rudarske in čipkarske, tudi majhna serija predstavitev lokalnih cerkva. Med uradno oštevilčenimi izdajami smo doslej obeležili štiri: pred leti prvo mestno cerkev sv. Trojice v klancu nad občinsko stavbo, kasneje cerkev Marijinega vnebovzetja na skalci nad Spodnjo Idrijo, ki je bila Idriji ob nastanku župnijska cerkev, lani rudarsko cerkev sv. Antona na Rožnem hribu nad Idrijo in letos ob njeni 50-letnici župnijsko cerkev, posvečeno sv. Jožefu delavcu in sv. Barbari, zavetnici rudarjev.

Serija je majhna, saj idrijsko in cerkljansko področje premore za Slovenijo povprečno gostoto cerkva, cerkvic in večjih kapel ob vsaj treh že porušeni: na Idrijskem jih znam naštetih 21, na Cerkljanskem pa 18. Smo pa filatelisti izven strogega društvenega okvira predstavili vsaj še 5 cerkva v okviru serije Janka Štampfla ob potovanju kipa fatimske Matere Božje po Sloveniji, ki skupaj šteje nekaj deset spominskih ovojnica s slikami župnijskih cerkva. Naših je med njimi pet, od juga proti severu si sledijo: črnovrška, godoviška, idrijska, spodnjeidrijska in cerkljanska. Ob tem naj omenim, da so Vojskarji svojo cerkev pred leti proslavili na osebni poštni znamki. Vsaj osem jih je torej doslej krasilo pisemske pošiljke.

Idrija je stara 530 let, njena glavna cerkev pa le 50 let. Navidezno velik razkorak. Idrija je kaki dve stoletji in pol spadala pod spodnjeidrijsko župnijo, dokler ni v 18. stoletju dobila svoje župnije, z njo pa cerkev sv. Barbare na prostoru sedanjega Mestnega trga. Znano je, da je tej cerkvi marca 1945 zgorelo ostrešje, ko so krogle letalskih mitraljezov pri napadu na Idrijo prebile streho in so se vnele presušene letve ostrešja ter katranski izolacijski papir. O tem priča še živeči takratni kaplan v Idriji, ki se je v trenutku vžiga zadrževal na prizadetem podstrešju. Povsem zanika zadetek rakete. Petletno kasnejše obdobje bi potrebovalo roman in ne odstavka, da bi opisali peripetije okrog odločitve in postopkov glede rušenja te stavbe, katere ostanke so nazadnje uporabili za izravnanje terena trga, ki se je pred tem v blagem naklonu spuščal proti Staremu placu.

Verniki so se takrat začeli zbirati na pokopališki cerkvi sv. Križa v današnji Arkovi ulici. Ne spomnim se letnice njene izgradnje, a pogledjmo časovno precej bolj nazaj. Idrija pred stoletji menda ni delala takega kolena ob izlivu Nikove vanjo, kot ga dela sedaj, ko ob večinoma severni

usmeritvi tu zavije malo manj kot pravokotno v desno. Pred dobrimi 100 leti je bila struga tu široka in je v blagem loku zavijala desno. Glavni tok je šel nekako čez sedanje divje parkirišče pred zdravstvenim domom in čez ozemlje sedanje cerkve. Idrijco so regulirali, a ne zaradi pokopališča, ampak zaradi transporta lesa po Idrijci. Za boljšo učinkovitost »grabelj«, ki so morale ustavljeni les poriniti čim bližje rudniku, so Idrijco precej

zožili na notranji strani njenega zavoja in jo ujeli med nekajmetrske obrežne zidove. Stranski produkt tega je bila kak hektar velika ravnina, kar je v našem mestu prava redkost. Mnogo kasneje so se odločili za obsežno pokopališče s cerkvijo na tem mestu, ki so ga s posebnim urbanističnim načrtom parkovno uredili. Ob njem so posadili drevored, alejo divjih kostanjev, proti Brusovšu. A Idrijčani tujk ne znamo izgovarjati, če jih prej ne sfižimo in s tem ponašimo. Tako je nastala Alíja oz. mestni predel Na alíj'.

V času italijanske oblasti v Idriji so začeli graditi novo pokopališče s cerkvijo Žalostne Matere Božje v kotu med levim bregom Ljubevčnice in glavno cesto proti Godoviču, kar je bilo takrat še dokaj izven mesta. Kakih 10 let so mrtve pokopavali na obeh, kasneje pa le še na novem pokopališču, na katerem je moj stric dobil delo grobokopa. Leta 1937 so mojega starega očeta pokopali še pri sv. Križu, v grob moje stare mame, njegove že 10 let pokojne žene. Staro pokopališče je ostalo nedotaknjeno do leta 1956, ko so odločili, da ga podrejo. Najprej so pobrali nagrobne kamne in okvirje gomil in jih odpeljali. Kam? V Zaspano grapo, kjer so z njimi regulirali 150 metrov potoka Skonca od izliva v Idrijco navzgor.

(Mimogrede: potok, ki mu rečemo Skaunca, bi pravilno prevedli v knjižno slovenščino kot Skalnica in ne Skonca.) Iz rezanega kamna je nastala na obeh bregovih trdna, suho zložena škarpa, visoka nad dva metra. S tem so pridobili infrastrukturo za izgradnjo nove ribogojnice ob potoku, ki je začela obratovati leta 1957. Vodil jo je moj oče, naša družina pa je v njej stanovala.

Na starem pokopališču so nato vsaj eno leto izkopavali kosti pokojnih in jih vozili v kostnico na novem pokopališču, ki je pod stopniščem med obema nivojema. Ta proces sem kot 7-letni mulc opazoval in kukal v veliko zaklenjeno provizorično skrinjo iz desk, polno kosti in lobanj, postavljeno ob vhodu v zakristijo tedanje cerkve. Okrog cerkve sv. Križa je nastala zelenica, sredi katere je ostal le še litoželezni obelisk, posvečen žrtvam požara v rudniku. Tega so v depoje muzeja odpeljali kasneje, ko so začeli na delu te zelenice graditi otroški vrtec. Čez nekaj 10 let pa je znova »zaživel« na Aumeškem trgu v Gasi.

Cerkev na tej zelenici je torej igrala vlogo župnijske cerkve v času mojega otroštva in odraščanja. Bila je res premajhna za ta namen. V njej smo bili ljudje vedno kot sardine v konzervi, čeprav sem jo doživljal kot sicer prijazen prostor, kljub ogromni sliki razpela z umirajočim Kristusom v glavnem oltarju. Ta slika oz. celoten oltar je leta 1967 sledil kostem pokojnih iz okolice cerkve. Ob podiranju cerkve je začel novo službo, in sicer v cerkvi na novem pokopališču, kjer stoji še danes.

Zgodba sedanje župnijske cerkve pa se začne z vztrajnostjo tedanjega župnika Janeza Filipiča, rojaka iz Lazca, partizanskega učitelja v Šebreljah, ki je od začetka šestdesetih let prejšnjega stoletja naprej naslavljal prošnje in pobude na organe oblasti za razširitev cerkve. Vreme v tistem desetletju ni bilo ugodno za kaj takega. Pa je redno kapljanje prošenj le prebilo zid, ali pa se je zid omečil: prišlo je dovoljenje za gradnjo nove cerkve na tem mestu. V začetku jeseni 1967 smo začeli po načrtu podirati stavbo, opeko za opeko, saj je bil to reciklažni material. V dveh letih gradnje je morala svoj center dejavnosti župnija iz tega provizorija preseliti v še manjšega: k sv. Trojici na strmi ulici Nikolaja Pirnata. Tam je bilo ob nedeljah po pet maš dnevno, da smo se udeleženci lahko nekako razporedili. Na nekdanjem pokopališču pri sv. Križu, kjer je ob kopanju prišla na svetlo še marsikatera kost naših prednikov, pa je zrasla nova stavba po načrtih arhitektov Antona Bitenca in Jožeta Kregarja, ki sta se s cerkveno arhitekturo do tedaj preizkusila v novih cerkvah v Dražgošah in v Poljanah nad Škofjo Loko. 1969. leta sem v novi zgradbi občudoval umetnika, slikarja Staneta Kregarja, ko je na vrtoglavem

delovnem odru poslikaval lesen strop cerkvene dvorane. Nisem se zavedal, kako hudo bolan je. Nekaj mesecev zatem so ga namreč pokopali, tako da so morali njegovi učenci dokončati njegov načrt barvnih oken te cerkve.

Stavbo je prišla pogledat in »kolovdirat« ustrezna državna komisija 30. 4. 1969. leta. Vse je bilo že nared za slovesno blagoslovitev prvega maja, a brez uporabnega dovoljenja ne bi šlo. V cerkvi je manjkalo še veliko stvari in detajlov. Župnišča takrat še ni bilo, torej tudi stranišč ne. Barvnih oken tudi še ne. Zaslon za mašnikovim sedežem je bila zasilno prislonjena panelka, prekrita s temno rdečim blagom. In še več pomanjkljivosti bi se našlo, a vseeno po takratnih predpisih ni ničesar manjkalo. Vse polno ljudi se je zbralo na dvorišču in cesti pod kostanji in so čakali, kaj bo. Po dogovoru je kot beli dim ob vatikanskih volitvah pozitivno odločitev naznanil zvon v zvoniku, gospod dekan Janez Filipič pa se je pokazal na vratih in zaklical: »Potrdili so nam jo.« Ljudstvo, ki je ob zvonjenju dodatno prihajalo, je, vključno z mojo takrat precej lažjo 18-letno malenkostjo, pohitelo skozi široko odprt vhod v cerkev in čez nekaj minut spontano dvignilo glas v mogočno zahvalno pesem, da se je skoraj dvignila streha. Ne bom pozabil veselja tistega večera: »Novo cerkev imamo.«

Naslednji dan je spet zvonilo v obnovljenem starem zvoniku, ki je, polepšan, ostal od sv. Križa, da je bilo le kaj, in zvonovi so vabili k škofovi posvetitveni maši. Ob množici blizu 400 vernikov (moja ocena), pevcev na koru, povabljenih gostov, umetnikov, graditeljev ter veljakov Občine Idrija in radovednežev je bilo na dopoldanski slovesnosti nad 50 duhovnikov in bogoslovcev, da je stavba pokala po šivih. Številni so slovesnost spremljali preprosto zunaj. Po kakih dveh urah se je praznovanje nadaljevalo zunaj s pogostitvijo, ki so jo pripravile župljanke. V času gradnje te cerkve so na drugem vatikanskem koncilu ravno spremenili obred maševanja, pri katerem so opustili latinščino in omogočili vernikom pomembnejše sodelovati pri oltarju, ki so ga obrnili k ljudstvu. Tudi jaz sem bil takrat že utečeni bralec pisem sv. Pavla.

Prvih 14 dni meseca maja je v cerkvi potekal obsežen verski program: vrstila so se predavanja, srečanja, misijonski govori, birna nad 200 otrok, koncerti ... Ugledni slovenski gostje iz domovine in zamejstva so poskusili novim zidovom in Idriji dodati Duha. Po treh mesecih je bila v cerkvi prvič nova maša rojaka iz Čekovnika, gospoda Adolfa Šavlja. Župnija je za tem slovesno sprejela novega kaplana Bogdana Berceta, ki je uspel do-

seči, da je vera naše generacije dozorevala skupaj z našim fizičnim odrasčanjem. Po župniji je zapeljal prvi FF (farovski fičo).

V cerkvi je bilo doslej 6 novih maš, 5 zlatih maš in tri biserne maše, srebrnih pa ne znam prešteti. Bilo je obilo slovesnih maš, tudi kardinalska, nekaj nadškofovskih, več škofovskih in ena celo po vzhodnoslovanskem liturgičnem obredu. Vrstili so se krsti in poroke, celo posvečenje novomašnikov se je zgodilo v njej. Na koru sta prepevala dva domača zbor, nekaj let celo trije (mešani, otroški, mladinski). Najprej je bil na koru glavni organist Franc Koler, za njim pa desetletja do danes prof. Stanislava Močnik.

Z mostu čez Idrijco in z glavnega mestnega križišča se že 50 let ponuja pogled na cerkev. V njej se zbiramo verniki, obiskujejo pa jo tudi turisti in ljubitelji umetnosti. Upam, da jim obogati njihove nadaljnje poti. Združitev starega zvonika z novo stavbo cerkve na eni in z župniščem na drugi strani je res usklajena. Spomnim se debat o tem, kakšna naj bi bila streha cerkve. Vsi so zahtevali, naj bo pač izrazita dvokapnica, kakršne so običajne in edino funkcionalne v Idriji. In pokrili so jo z dvokapnico. Pred vhodom je Kristus, razpet na podpornem lesenem stebru strehe. Kočevski kipar Stane Jarm je že pred tem ustvaril precej razpel na nenavaden način: les je oblikoval z motorno žago. Ko vstopiš v stavbo pod Kregarjevo Sveto družino nad vrati, prideš v osmerokotno dvorano, napolnjeno z blago barvno svetlobo, ki proseva skozi obsežna vitraja obeh velikih steklenih stranskih sten. Na njih je upodobljen umetniško domišljen križev pot v 14 postajah, ki se od klasičnih razlikuje predvsem po tem, da se konča z vstajenjem Gospoda, ne s pokopom. Posamezne postaje prikazujejo nekaj drugih dogodkov iz Kristusovega življenja kot klasični. Pogled navzgor ti odkrije pisan in z barvnimi liki ročno poslikan lesen strop med dvema mogočnima betonskima prekladama, ki bi držali goro in ne le strehe. Pogled ti nekaj nižje obstane na širokem lesenem križu (jeruzalemska oblika), ki poševno visi nad oltarjem sredi prezbiterija. Spom-

nim se, da so to opisovali kot križ, ki naj bi predstavljal goloba, sv. Duha, nad daritveno mizo. Navzdol sledi glavna oltarna slika vstalega Kristusa, ob katerem je levo sv. Jožef s tesarskim orodjem, desno pa sv. Barbara s kelihom. Tako vitraji kot strop, viseči križ in oltarni triptih so delo akademskega slikarja, duhovnika Staneta Kregarja. Levo in desno od slike se kot nekakšno gosto stebrišče raztezajo srebrne piščali orgel Antona Jenka in se proti stekleni steni zaključijo z nekaj lesenimi piščalmi. Pod oltarno sliko je na dve stopnici dvignjenem tlaku iz pisanega sivega hotaveljskega marmorja postavljen oltar iz enakega kamna: razprti dvignjeni dlani držita ploščo oltarne mize, stalno prekrito z bogatim čipkastim prtom. Tudi krstilni kamen, ambon, posvetilni križi na sprednjih stenah in deli tabernaklja so iz tega sivega kamna iz sosednje doline v kombinaciji z zlato sijočimi pasarskimi dodatki. Po tleh prostora so s kamnom tlakovani prehodi med štirimi skupinami enostavnih klopi z naslonjali in klečalniki, postavljenimi na parket. Spredaj in zadaj sta v cerkvi večja kora: na sprednjem so že omenjene orgle, na zadnjem pa kor z igralnikom orgel ter prostor za pevski zbor. Pod prednjim korom sta levo in desno veliki Kregarjevi sliki Kristusovega krsta v reki Jordan in Božje matere.

Po zunanjih stranicah obeh korov, oblečenih z lesom in marmorjem, je razvrščenih 13 luči, vsaka z 2 žarnicama za zmerno osvetlitev prostora. V osnovni obliki spominjajo na rudarske karbidovke. Pevski kor zadaj

osvetljuje osem gruč s po štirimi takimi »karbidovkami«. Vsi pasarski izdelki so iz zlato se svetleče kovine. Glavni luči prostora sta dva velika lestenca nad oltarjem: na navpičnih nosilcih, visečih s stropa, je navpično postavljenih po 5 križnih nosilcev, na koncu katerih je po pet žarnic (oz. sijalk v novejši dobi). Prižgati je mogoče le del žarnic ali vse. Slednji način osvetli obsežen cerkveni prostor z močno svetlobo. Skupaj vsebujeta 210 žarnic.

Stavba je bila pred 10 leti celovito rekonstruirana, predvsem zaradi pogrezanja naplavin in nasutja pod zidovi, zaradi ogrevanja in zračenja, menjave nosilne strukture steklenih sten, popravila tlaka in še nekaterih pomlajevalnih gradbenih ukrepov.

Zunaj je na cerkvi nekaj zanimivosti. Arhitekt si je nad fasado, ki gleda čez Idrijco na glavno cesto, zamislil majhen svetilnik z barvnimi okenci, stolpič, v katerem stalno sveti luč. Pod zvonikom je zakristija, na njegovi zunanji strani pa se je z leti v višini oči znašlo vzdanih nekaj spominskih plošč:

- pomembnima kaplanoma, Franu S. Finžgarju, pisatelju, in Janezu Gnidovcu, ki je iz našega kaplana postopno postal škof v Skopju, ob odhodu v misijone v Indijo pa je blagoslovil mater Terezijo;
- v Idriji rojenima ljubljanskima častitima knezoškofoma, Francu Kavčiču in Antonu Alojziju Wolfu iz Kurjega vrha nad Idrijo;
- msgr. Francu Močniku, idrijskemu rojaku, nesojenemu povojnemu apostolskemu administratorju slovenskega primorja ter
- gospodoma dekanoma, msgr. Mihaelu Arku in msgr. Janezu Filipiču.

Stavba župnišča premore župnijsko dvorano in duhovniški stanovanjski del. Na fasadi ima dva zgrafita: sv. Krištofa, ki brodi čez reko s Kristusom – otrokom na rami, ter Jezusa, ki vabi otroke k sebi. Med župniščem in cesto je še nekaj parka, uporabnega za druženje ljudi ob srečanjih. Na farovžu je tudi hišna številka celotnega stavbnega kompleksa: Arkova ulica 1. Arko je tako zaslužen dekan in zgodovinar iz prve polovice 20. stoletja, da ima v Idriji dve spominski plošči, dodatno pa ga slavi še Arkova ulica.

Naj omenim še nekaj: z določene strani se od doma upokojencev na nasprotni strani ulice skozi kostanjev drevored odpira pogled na cerkev tako, da točno nad streho povezovalnega hodnika med zvonikom in župniščem vidiš nameščeno cerkev sv. Antona na hribu par sto metrov naprej.

V 50 letih so za to božjo hišo in za duše meščanov skrbeli župniki: Janez Filipič, Stanko Medvešček, Ivan Blažič, Jože Pegan in Marko Rijavec ob pomoči številnih kaplanov. Bog jim povrni!

Stopite enkrat v to hišo in si jo oglejte!

FDI št. 122 — 50 let župnijske cerkve sv. Jožefa v Idriji

38. FESTIVAL IDRIJSKE ČIPKE 2019

Tadeja Bezeljak, Zavod za turizem Idrija

Sredi junija se je v Idriji zaključil že **38. festival idrijske čipke, ki je potekal od 14. do 16. junija 2019.**

Zavod za turizem Idrija je v sodelovanju s soorganizatorji uspešno zaključil 38. festival idrijske čipke po vrsti. Kljub vročini so bili izpeljani vsi festivalski dogodki, ki so bili namenjeni različnim obiskovalcem. Strokovni program Festivala je bil tokrat prvič v rokah Čipkarske šole Idrija.

Festivalsko dogajanje je bilo letos posvečeno prenosu klekljarskega znanja iz generacije v generacijo (Iz roke v roko) in obiskovalci so tako spoznavali zgodbe klekljaric različnih generacij, ki ustvarjajo in živijo z idrijsko čipko.

Odrasli obiskovalci so se lahko udeležili strokovnih in zabavnih dogodkov, otroci pa so uživali v Deželi igrarija, kjer je bilo poskrbljeno za zanimivo animacijo. Ljubitelji čipk so z zanimanjem občudovali izdelke na 11 razstavah čipk in izdelkov z idrijsko čipko. Petkovo **slavnostno otvoritev** Festivala pa sta zaznamovala svetovno priznana glasbenika na **KONCERTU »MARKO HATLAK BAND S POSEBNIM GOSTOM VLATKOM STEFANOVSKIM«**. Umetnika sta se prvič predstavila v tej zasedbi in navdušila občinstvo na idrijskem Mestnem trgu.

Čipke in različne izdelke s čipko so obiskovalci občudovali tudi po zaključnem Festivalu, saj je bilo nekaj razstav še vedno postavljenih na ogled. Na osrednji festivalski razstavi, **UMET_NITKE**, so bila predstavljena likovna dela s čipkami, nastala v sodelovanju učencev Čipkarske šole Idrija in likovnih ustvarjalcev ter v sodelovanju z Mestnim muzejem Idrija, Društvo klekljaric idrijske čipke se je s svojimi deli predstavilo na razstavi **SREČEVANJA OB PRAZNIČNI MIZI**, na kateri so s svojimi izdelki sodelovale tudi članice društev **LEPOGLAVA** in **SPLIT**. Otroci in mladi, ki se učijo klekljati v Čipkarski šoli Idrija, so svoja dela razstavljali na letni razstavi čipk **»POGLEJ, KAJ ZNAM!« 2019**. Na idrijskem gradu je na retrospektivni razstavi **URŠKA PIRC: ŽIVETI (Z) IDRIJSKO ČIPKO** obiskovalce s svojimi deli navduševala Idrijčanka, ki z idrijsko čipko živi že od otroštva. Ogledali smo si lahko modna oblačila, spodnje perilo in urbana oblačila s potiskom. Na razstavi **NA KRILIH DOMIŠLJJE** so se s sodobno idrijsko čipko predstavili študenti Naravoslovnotehniške fakultete in Društvo klekljaric idrijske čipke. Po zamislih študentk Naravoslovnotehniške fakultete in v sodelovanju s Centrom arhitekture Slovenije in Društvom klekljaric idrijske čipke je bila na razstavi

ZASNOVE SODOBNIH MAŠNIH PLAŠČEV PO UMETNIŠKEM DELU HELENE KOTTLER VURNIK na ogled postavljena skupina mašnih plaščev. **S CVETJEM V 20. LETO** je bila poimenovana razstava čipk članic Klekljarskega društva Marjetica Cerčno. V Studiu Koder sta Tina Koder Grajzar in Biljana Klekačkoska na prodajni razstavi **SO-CVETJE** predstavili unikatni srebrni nakit z idrijsko čipko. Dela Likovnega društva Cinober Idrija smo lahko občudovali na razstavi **ENO ČIPKAR'CO POZNAM, ČIPKE BELE KLEKLJAT ZNA ...**, na Kendov dvorec v Spodnji Idriji pa je obiskovalce vabila razstava fotografij in kreacij, poimenovana **SAMOSVOJA Z IDRJSKO ČIPKO**.

Na sobotni delavnici **Košček mene** so klekljarice izdelovale idrijsko čipko kot modni dodatek. Na predavanju **Idrijski ris, tehnika klekljanja idrijske čipke** je bila predstavljena tehnika klekljanja idrijskega risa, ki je najbolj prepoznavna tehnika klekljanja idrijske čipke.

Za otroke so **na ustvarjalnih delavnicah** poskrbeli različni **animatorji**, otroci so spoznavali tudi **zdravo slovensko kulinariko** in se zabavali v svetu **pravljic**, ob **plesu** in na **igralnih poligonih**. Na Festivalu idrijske čipke pa je bilo že šesto leto zapored poskrbljeno tudi za rekreacijo. Letos so se predšolski otroci lahko razmigali na **6. rekreativnem teku** in se potegovali za **Zlat klikl**.

Na idrijskih ulicah je bilo kot vedno v času festivala zelo živahno. Klekljarice so mimoidoče navduševale z lepimi čipkami in s klekljanjem. **Na sejmu domače in umetnostne obrti, klekljarskih pripomočkov in kulinarike** pa so ljubitelji čipk lahko kupili vse potrebne pripomočke za izdelovanje čipk in okušali lokalno idrijsko kulinariko.

Vrhunec tridnevnega festivalskega dogajanja je vsakoletno nedeljsko **državno tekmovanje za otroke in odrasle v znanju klekljanja za priznanje Ivanke Ferjančič**. Številni tekmovalci so ob spodbudi obiskovalcev spretno prepletali niti.

Tudi glasbeni nastopi so festivalska stalnica. Za sprostitev in uživanje obiskovalcev ob glasbi so letos poskrbeli: **DJ David, Help! A Beatles Tribute, Slavko Ivančič ob spremljavi skupine GeDoRe in Ansambel Biseri**.

Na Festivalu idrijske čipke se vsako leto predstavljajo številni ustvarjalci različnih generacij, ki jim je idrijska čipka navdih za ustvarjanje. Prireditev tako spodbuja **k razvoju** idrijske čipke in njeni **kreativni uporabi v modi, umetnosti, arhitekturi, oblikovanju, kulinariki in na številnih drugih področjih**. S Festivalom idrijske čipke uspešno **promoviramo idrijsko čipko in s tem tudi turistično destinacijo Idrija doma in v svetu**. Tridnevna prireditev je namreč odlična priložnost za druženje ob prelepi idrijski čipki, ki v sebi prepleta tradicijo in sodobnost, obiskovalce pa organizator vsako leto vabi tudi na doživetje edinstvene ponudbe destinacije Idrija.

FDI št. 123 — 38. festival idrijske čipke

250 LET FILMSKEGA GLEDALIŠČA IDRİJA

Tim Božič, Mestna knjižnica in čitalnica Idrija

Pisalo se je leto 1770. Pomorščak in raziskovalec James Cook se je podal na prvo plovo okoli sveta in pri tem kot prvi Evropejec uzrl novo celino, vzhodno obalo Avstralije. Takrat štirinajstletna Maria Antoinetta je prispe-la na francoski dvor, kjer se je poročila z Louis-Augustom, ki je pozneje postal kralj Ludvik XVI. Komet Lexell se je z oddaljenostjo 2.184.129 km najbolj približal našemu planetu. Britanski kemik Joseph Priestley je predlagal uporabo gume za brisanje sledi od svinčnika. Na Madžarskem je umrl zadnji kumani, pripadnik nomadskega plemena turškega porekla, ki je še uporabljal izumirajoči jezik. Phillis Wheatley je bila prva Afroameričanka, ki je izdala pesniško zbirko. Idrijska rudarska pihalna godba je tega leta navduševala že okroglih sto let, medtem ko je v prvem nadstropju gostišča in pivnice Črni orel družina piparjev sanjala o obogatitvi njihovega vsakdana z dodatno kulturno ponudbo. Zamislili so si gledališča.

Na njihovo srečo je od gradnje magazina, rudarske žitnice, kot nalašč ostalo veliko odvečnega gradbenega materiala. Z dodatno pomočjo prostovoljnih prispevkov uslužbencev rudnika pa so na Starem placu zagotovili sredstva za postavitve gledališča. Kot je bilo značilno za pozni barok, je bila stavba sezidana v ovalni obliki po zgledu drugih tedanjih gledališč. Notranjost je bila opremljena z ložami, prevlečenimi z rdečim žametom, dragocenimi kulisami in garderobo. Šlo je za dokaj nepričakovan dosežek, glede na to, da Idrija navkljub ogromnim količinam živega srebra od njega največkrat ni imela prav veliko koristi. Denar od njegove prodaje je namreč odtekal na različne konce Evrope – kar pa je bilo odvisno od tega, kdo je trenutno nadzoroval naše geopolitično področje. Zato vzklík: *»Kaj takega se lahko primeri samo v Idriji!«* od cesarskega uradnika z Dunaja v resnici ne preseneča. Idrija se je takrat prav res predrzno obnašala do Dunaja. Je res zgolj po naključju ostalo toliko gradbenega materiala, ali je šlo za pretkano zvijačo piparjev? Odgovora na to vprašanje ne bomo nikoli izvedeli. Domnevamo pa lahko, da si je tudi dunajski uradnik verjetno mislil svoje. Smo bili pa zaradi tega bogatejši za gledališče, hram kulture, Ljubljani, deželni prestolnici, pa smo dali vedeti, da za njo ne bomo zaostajali. Ta je svoje gledališče dobila le nekaj let prej.

18. stoletje je bilo za Idrijo prelomno tudi drugače. V prvi polovici stoletja je kraj dobil mestne pravice, zaradi česar je postal drugo največje mesto na

Kranjskem. V drugi polovici pa je sledila načrtna urbanizacija naselbine. Poleg gledališke stavbe in magazina so zgradili tudi šolo, cerkev, lekarno in stavbo z osrednjim vhodom v rudnik. Z novo cesto proti Vrhniku pa je Idrija postala povezana z najpomembnejšo prometno potjo habsburške monarhije, ki je potekala med Dunajem in Trstom. Obdobje med leti 1765 in 1790 poznamo kot terezijanska in jožefinska doba. Za časa vladavine Marije Terezije in njenega sina, cesarja Jožefa II., je bila leta 1774 uvedena splošna šolska obveznost v slovenskem jeziku, ob pomoči izobražencev pa so se pričele počasi oblikovati tudi ideje o obstoju slovenskega naroda.

Danes bi marsikoga presenetilo dejstvo, da predstave v novem gledališču niso bile pogost pojav. V dvorani, ki je takrat sprejela do 300 obiskovalcev, so se zgodile na predvečer sv. Ahaca, praznika zaščitnika rudarjev (21. junija), za cesarjev rojstni dan in na predvečer sv. Barbare, praznika zaščitnice rudarjev (4. decembra). Do sredine 19. stoletja so v gledališču nastopale predvsem nemške in italijanske gledališke skupine. Od "pomladi narodov" dalje pa je gledališče pridobivalo na slovenskem značaju. Prva emancipacija slovenskega jezika na domačem gledališkem odru se je zgodila s predstavo *Tat v mlinu* ali *Slovenec in Nemeč*. V letih 1853 in 1856 so uprizorili Linhartovo *Županovo Micko* in *Ta veseli dan ali Maticček se ženi*. Naslednji večji mejnik se je zgodil leta 1889, ko je Vinko Lapajne ustanovil Dramatično društvo, ki deluje še danes. S tem je gledališče postalo povsem slovensko. Na odru je nastopil tudi gostujoči igralec in režiser Ignacij Borštnik iz Ljubljane. Med zadnje večje uprizoritve pa uvrščamo predstavo *Rokovnjači* iz leta 1901 in *Pribelem konjičku*, ki je bila uprizorjena leta 1903.

Pomemben del zgodovine gledališča je žal vezan tako na infrastrukturno problematiko kot tudi na vprašanje njegovega upravljanja. Gledališče je bilo večkrat zanemarjeno in obnovljeno s pomočjo donatorskih sredstev in pomočjo rudniške uprave. Donatorje so sprva spodbujali na način, da so jim zagotovili posamezne lože, katere so si nato lastili. Kasneje je rudniško predstojništvo z oblikovanjem odbora upravljanje nekoliko spremenilo. Ravnatelj je nadzoroval stavbo, vsak član odbora pa je skrbel za eno od zadolžitev. Rudniški uradniki so imeli tako svoje lože, meščanske družine pa so morale za svojo plačevati primerno ceno. Leta 1895 je ljubljanski potres dosegel tudi Idrijo in gledališče je pričelo ponovno razpadati. 1903. leta je padla odločitev, da zgradbo v notranjosti

podrejo in jo uporabijo za potrebe gasilcev. Na srečo je baročna zasnova zgradbe ostala vse do današnjih dni. Sledil je krajši preporod gledališča leta 1913, ko so v dvorano napeljali elektriko in namestili oder, a je bilo zaradi vojne poslopje preurejeno za namestitev vojnih ujetnikov in potrebe skladišča. Dramatično društvo je ponovno uprizarjalo v obdobju od 1920 do 1923. Za tem je stavba ponovno služila kot vojaško skladišče do konca druge svetovne vojne. Da stavba danes še stoji, se lahko zahvalimo slovenski spomeniški službi, ki je leta 1948 preprečila namero, da bi stavbo porušili.

Leta 1952 je bila stavba preurejena za prirejanje kinematografskih predstav in je služila do poplave leta 1982. Do leta 1987 je potekala prenova po načrtih arhitekta Silvija Jereba. Decembra 1988 je stavbo v notranjosti prizadel požar in bila 1989 ponovno obnovljena. V tem obdobju je za kinematografsko dejavnost skrbela Komunala Idrija. Zatem sta za kino na prehodu tisočletja nekaj let skrbela Irma in Ivan Menard. Od 2008 do 2014 je za občasni kino program skrbel Klub idrijskih študentov. Mestna knjižnica in čitalnica Idrija je filmsko gledališče dobila v upravljanje aprila 2015. Od leta 2015 je filmsko gledališče član združenja Art kino mreže Slovenije, od 2016 pa tudi del mednarodne kinematografske mreže Europa Cinemas.

Četrto tisočletje staro gledališče je do danes preživelo dve svetovni vojni, potres, namero rušenja in požar. Ima zaslužen naziv najstarejše ohranjene gledališke stavbe na Slovenskem, je spomenik državnega pomena ter je kot del UNESCO-ve dediščine živega srebra na seznamu svetovne dediščine. Obeležje ob 250. obletnici Filmskega gledališča Idrija je Mestna knjižnica in čitalnica Idrija v sodelovanju s Filatelističnim društvom Idrija praznovala z izdajo osebne poštne znamke, razglednice, poštnega žiga ter maksimum karte na temo. Motiv na znamki je vzet z razglednice Valentina Lapajneteta (št. 216). Priložnostni žig je oblikoval slikar Nande Rupnik. Avtor fotografije na razglednici je filatelist Vojko Rejc. Osebna znamka je izšla 15. junija 2019.

Viri: <http://www.dedi.si/dediscina/470-rudnisko-gledalisce-v-idriji>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Zgodovina_Slovenije

<https://www.theatre-architecture.eu/si/db/?theatreId=241>

FDI št. 124 — 250 let najstarejše gledališke stavbe na Slovenskem

RAZSTAVA OB 70-LETNICI DRUŠTVA

Nace Jereb

Že tradicionalno smo kot vsako leto tudi letos sodelovali z našo stojnico na čipkarskem festivalu. V vseh teh letih je stojnica prerasla ta okvir, tako da imamo že kar nekaj let stojnico in razstavo. Na tem mestu bi se rad zahvalil Mestni knjižnici Idrija in njeni direktorici, gospe Milanki Trušnovec, za odlično sodelovanje. Ponavadi si prostor pod knjižnico, ki je kot nalašč za našo dejavnost, delimo še s kakšnim razstavljalcem, ker pa letos obeležujemo tako častitljivo obletnico, smo se odločili pripraviti večjo društveno razstavo, zato smo zasedli celoten prostor.

V 56 oknih se je s svojimi zbirkami predstavilo kar lepo število naših članov, imeli pa smo tudi nekaj gostujočih razstavljalcev. Razstava je bila netekmovalne narave, promocijska. Kot ponavadi smo se predstavili s čipkami in z rudarstvom, pokazali smo vse društvene izdaje, ki smo jih izdali do sedaj, eno okno je bilo posvečeno samo društvu. Na ogled smo postavili kopijo ustanovnega akta, pohvale, ki jih je društvo v tem času prejelo, nekaj fotografij iz vseh obdobj delovanja ...

Na tem mestu prosim vse člane društva, če hranijo doma še kakšno fotografijo ali društveni dokument iz preteklosti, da nam jih posodi za skeniranje. Kot pravi Niko Jereb: »*Zapisano ostane!*« Skenirano tudi, bi k temu dodal še sam.

Na razstavi so s svojimi eksponati sodelovali:

FD Idrija	Društvene izdaje
Bajc Silvester	Čipke
Cigale Oliver	Razvoj letalstva
Červ Dimitrij	Znamke posebnih oblik
Ferjančič Ivi	Okupacija Srbije
Jereb Franci	Tretji rajh
Jereb Nace	Nemčija, Angleška kraljica

Jereb Niko	Knapi, Antarktika
Krapež Andrej	Slovenija skozi različna obdobja
Lapajne Pavel	Slovensko primorje
Puc Tomaž	Fauna Amerik
Rejc Vojko	Slovenske osebne poštne znamke
Štampfl Janko	Miljenko Licul: Slovenija - Evropa v malem, Pepelke
Štraus Vlado	Kosovo, Srbija
Ukmar Ljubo	Košarka
Vidmar Franc	Evropske države
Faust Charles	Promet - signalizacija
Linec Milko	Pošta po vodnih poteh
Ostale zbirke:	
Bajc Silvester	Tematika čipke
Franzini Luciano	Rudarske svetilke
Jurjavčič Miran	Filatelistična literatura
Šubic Marko	Čipke

Od leve: Franci Vidmar, Nace Jereb, Ivi Ferjančič, Oliver S. Cigale, Ljubo Ukmar.

S pripravo, postavitvijo in z dežuranjem »na štantu« smo imeli kar precej dela, mislim pa, da je bil trud poplačan s pohvalami obiskovalcev in z vpisi v knjigo gostov. S pohvalami niso skoparili niti filatelisti iz drugih društev niti drugi, ki se vsaj malo spoznajo na filatelijo in so prišli na ogled. Mislim da se vsakemu zbiratelju zdi fino, ko sliši, »da imate v zbirkah precej dobrih zadev«. Esperanta in drugega filatelističnega gradiva podobnih ali močnejših »kalibrov« res ne vidiš vsak dan.

Niko Jereb pred svojim eksponatom.

V festivalskih dneh smo imeli kar nekaj obiska, enotno pa smo ocenjevali, da je ta nekoliko manjši kot prejšnja leta. Pa ne zato, ker jih ne bi zanimalo, kaj razstavljamo, ampak iz preprostega razloga, da jih je bilo v Idriji nekaj manj kot prejšnja leta. Kot vedno smo imeli festivalsko pošto, kjer nudimo osnovne poštne storitve. Se nam je pa prikradel en škrat (bolj poštni kot jamski). Ob koncu festivala smo iz nabiralnika pobrali vso pošto in jo oddali naprej. Dobrih 14 dni kasneje pa smo ob pospravljanju razstave v nabiralniku našli še štiri razgle-

dnice in 2 € »tringelta«. Za daljšo dobavo se naslovnikom opravičujemo. Sledili so precej mirnejši postfestivalski dnevi (razstavo smo imeli odprto do konca meseca), saj nas je v popoldanskem terminu kakšen dan obiskalo samo nekaj turistov. V času razstave smo imeli tudi redne nedeljske sestanke kar v teh prostorih.

Če potegnem pod črto, mislim, da je vse skupaj izpadlo zelo dobro. Hvala vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri izvedbi in realizaciji projekta.

OB 70-LETNICI DRUŠTVA

Niko Jereb

Eno najstarejših društev v občini, Filatelistično društvo Idrija, letos praznuje visok jubilej – sedemdeset let neprekinjenega delovanja. Ustanovljeno je bilo 9. avgusta 1949. leta kot prvo tovrstno društvo na Primorskem. Prvi skupni nastop idrijskih zbirateljev poštних vrednotnic je bil že 26. in 27. junija 1949, ko so v okviru Gospodarske razstave v Idriji prikazali svoje zbirke. Pobudo za ustanovitev društva je dal idrijski rojak Ferdo Kobal, ki je bil član Filatelističnega kluba Ljubljana in glavni organizator priprav za ustanovitev Filatelistične zveze Slovenije. Le-ta je bila ustanovljena 24. julija 1949. Člani idrijskega odbora za ustanovitev društva so bili Josip Pivk, Srečko Logar in Rafael Jereb. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo dvajset zbirateljev. Delegata Zveze sta bila idrijska rojaka Ferdo Kobal in Filip Kumer.

Veselimo se visokega jubileja in uspehov, ki smo jih dosegli. Že leta 1952 je društvo zasedlo prvo mesto v Sloveniji, leto kasneje pa drugo. Zvrstilo se je kar nekaj pohval in priznanj. Ko je Filatelistična zveza Slovenije znova uvedla ocenjevanje društev, smo se leta 2006 znova zavihteli na prvo mesto, v naslednjem ocenjevalnem obdobju pa smo bili drugi najboljši. Bili smo celo nominirani za posebno priznanje, ki ga podeljuje Federation of European Philatelic Association. Pa se ni izšlo. Priznanja so šla v Nemčijo, na Hrvaško in v Egipt.

Posebno poglavje naše filatelistične dejavnosti je tudi obeleževanje bogate rudarske dediščine, idrijskih čipk, zgodovinskih in aktualnih dogodkov. Doslej smo skupaj s pričujočo izdali 125 društvenih filatelističnih ovitkov, maksimum kartic in dopisnic. Velik uspeh je bilo obeležje ob 500-letnici rudnika in mesta, ko je tedanja PTT Jugoslavija izdala na naš predlog dve poštni znamki. Takrat smo poskrbeli še za en rekord – tedaj najgloblje izpostavljeno poštno okence na svetu, ki je en dan delovalo na XIV. obzorju jaška Delo (Kajzer). Iz te globine je bila poslana pošta celo na Antarktiko, v bazo Scott-Amundsen. Posebna zanimivost se je zgodila tudi ob 60-letnici partizanske tiskarne Slovenija na Vojskem, ko smo izdali dotiskano poštno dopisnico. Dotisk je bil izveden na originalnem tiskarskem stroju partizanske tiskarne! Ob večini izdaj je društvo poskrbelo za predstavitvene slovesnosti, ki so bile zelo dobro obiskane. Kot je nekaj posebnega sedemdeset let neprekinjenega delovanja društva, tako je nekaj edinstvenega tudi neverjetnih sedemdeset let neprekinjenega vsakotedenskega srečevanja članov društva.

„Občni zbor, 24. 3. 2019 (od leve): Miran Jurjavčič, Boris Kogej, Franci Vidmar, Miran Novak, Djimitrij Červ, Oliver S. Cigale, Nace Jereb, Ivi Ferjančič, Samo Bevk, Ljubo Ukmar, Vojko Rejc, Vlado Štravs. Sedijo: Oskar T. Cigale, Niko Jereb, Franci Jereb.

Beležimo kar 35 znamk in drugih poštnih vrednotnic, ki jih je na naš predlog izdala Pošta Slovenije. Vedno smo jih predstavili na slovesnih promocijah s kulturnim programom. Noben kraj v Sloveniji ni bil tolikokrat zaznamovan s svojo dediščino kot naša Idrija! In te poštno vrednotnice so potovale po vsem svetu in predstavljale naše čipke, rudarsko, tehniško, naravoslovno in naravno dediščino ter znamenite osebe, ki so jo soustvarjale. Odkar je Pošta Slovenije uvedla osebne poštno znamke, smo se aktivno vključili tudi v to dejavnost.

Naše delo vsako leto predstavimo v letnem biltenu Filatelist, ki redno izhaja od leta 1988. Doslej se ga je nabralo kar za 1.034 strani knjižnega formata. Smo edini med tovrstnimi društvi v Sloveniji, ki redno pripravljamo bilten. Letošnja izdaja Filatelista je že dvaintrideseta zapovrstjo. Jubilejno leto smo počastili z izdajo barvnega kataloga vseh naših dosedanjih obeležij. Lahko rečemo, da je katalog prava zgodovina Idrije v malem. Tudi veliki Zbornik društva, ki bo obsegal življenje društva od ustanovitve pa do letošnjega leta, je v pripravi. Upamo, da bo izšel prihodnje leto.

Ko se ob visokem jubileju oziramo v preteklost, ne moremo mimo dejstva, da tako uspešno društvo – prejeli smo tudi najvišje občinsko priznanje – nikdar ni imelo svojega prostora, temveč se je pogosto selilo, kjer je pač našlo začasen prostor za svoj arhiv in sestajanje. Zahvaljujoč vodstvu Gimnazije Jurija Vege sedaj že vrsto let domujemo v nekdanji osnovni šoli. Kljub izkazani uspešnosti naše društvene dejavnosti nas je vedno pestilo in omejevalo pomanjkanje sredstev. Prizadevni člani, med katerimi so tudi nosilci najvišjih priznanj Filatelistične zveze Slovenije, smo vsa leta delali

prostovoljno. Finančna sredstva so se racionalno trošila predvsem za tisk izdaj in nabavo poštnih vrednotnic.

Poleg kataloga vseh naših izdaj smo jubilej zaznamovali tudi s spominskim ovitkom, priložnostnim poštnim žigom in osebno poštno znamko. Ovitek in priložnostni poštni žig je oblikoval Nande Rupnik, ki je domiselno zasnoval število 70, ki z Merkurjem in s čipko simbolno kaže na glavne usmeritve društvenih izdaj. Je pa tudi jubilejna osebna poštna znamka nekaj posebnega. Po ideji predsednika društva Naceta Jereba jo je oblikovalsko dopolnil Nande Rupnik. V njej je vkomponirana dvodimenzionalna QR-koda, ki se jo ustvari s posebnim programom z računalnikom oziroma s pametnim telefonom. Njena posebnost je v tem, da s skeniranjem kode s pametnim telefonom odpremo povezavo s spletno stranjo društva, kjer so na voljo vsi društveni podatki, od Filatelista do drugih društvenih izdaj in informacij.

Jubilejno leto smo proslavili tudi z veliko filatelistično razstavo v času Festivala idrijske čipke, v novembru pa so bile v izložbi na Mestnem trgu predstavljene izbrane izdaje, filatelistični material in pohvale ter odličja, ki jih je društvo prejelo za aktivno delo skozi vse obdobje svojega delovanja.

Eden izmed nedeljskih sestankov. Od leve: Oskar Cigale, Niko Jereb, Vojko Rejc, Oliver Cigale, Ivi Ferjančič, Nace Jereb, Miran Jurjavčič, Franci Jereb

FDI št. 125 — Filatelistično društvo Idrija — 70 let

10 LET SPLETNE STRANI FD IDRIJA

Srečko Kogoj

Pisalo se je leto 2009. Na spletu sem opazil objavo o brezplačni delavnici za postavitev spletnih strani v prostorih Idrijsko-Cerkljanske razvojne agencije v Idriji, na Mestnem trgu 1. Od 5. do 18. junija, šest dni, v popoldanski urah, po štiri šolske ure, z odmori vred polne štiri ure na delavnico. Pogoje za prijavo sem izpolnjeval, tema je bila aktualna, čas sem imel, željo in voljo pa tudi. Odločitev je padla brez razmišljanja. Tako se je začela zgodba o spletni strani FD Idrija, čeprav v tistem trenutku tega še nisem vedel.

Na prvi dan delavnice je bilo sončno in vroče. Ko sem se odpravil od doma, sem pomislil na Belo, a skušnjava sem hitro odmisli. Čez slabih 15 minut sem rahlo prepoten vstopil v učilnico. Bil sem med prvimi. Za vsako mizo je bila delovna postaja. Udeleženci delavnice so počasi kapljali in zasedli mesta za delovnimi postajami. Nekateri udeleženci sem že poznal. Pretežno samostojni podjetniki, nekaj jih je bilo iz javnih zavodov.

Začelo se je točno ob uri. Po uvodnem nagovoru predstavnice ICRE je besedo prevzel predavatelj. Predstavil se je: Miha Prezelj, univ. dipl. ing., zaposlen v podjetju v Cerknem, ki se profesionalno ukvarja z izdelavo spletnih strani. Poznam njegove starše, z njegovim očetom sva bila v otroštvu sosed, kasneje sodelavca. Predstavil je potek delavnice, opremo, s katero bomo delali, sistemske povezave, ki jih imamo na razpolago ipd. Razdelil je tudi pisno gradivo za prvi dan. In smo začeli. V zraku smo čutili napetost. Najprej si je moral vsak sam po navodilih s spleta naložiti brezplačen program za izdelavo spletne strani Nvu. Le-ta dela v HTML-ju (*Hyper Text Markup Language*). Jezik programa je za povprečnega uporabnika informacijske tehnologije abstrakten kot kitajske pismenke. A le na prvi pogled, ta abstraktnost je samo v ozadju, za računalnik. Veliko je podrobnosti, malenkosti in vsaka je enako pomembna. A Miha obvlada. Znanje je podajal v pravih količinah. V kombinaciji z odmori je naš spomin začel dojemati in pomniti. Vse ostalo je bila potem samo stvar vaje in boljšega ali slabšega spomina. A tu so zapiski, gradivo in Miha. Steklo je. Kot bi mignil, je bilo prvega dne konec. Zadovoljni smo shranili narejeno na svojo delovno postajo, do katere smo lahko dostopali s pomočjo gesel preko strežnika tudi od doma ali iz službe, da smo lahko vadili in naredili domačo nalogo.

Drugi do zadnji dan: delavnice so se prelivale ena v drugo. Teklo je. Tudi znoj. Bilo je vroče, dnevi so bili prijetno topli in še dobro, da je bila učil-

nica klimatizirana. Ko smo obdelali osnove Nvu-ja, je Miha predlagal, da za vajo in utrditev znanja vsak sam izdela svojo spletno stran. Za samostojne podjetnike in tiste iz zavodov je bila odločitev jasna, nekateri pa smo imeli s tem malo več dela. Imel sem kar nekaj idej, a vse so bile bolj ali manj abstraktne, povezane z osebnimi interesi, s katerimi nisem zavibriral oz. v njih ni bilo prave motivacije, ki je potrebna, da greš pri tako zahtevnem projektu do konca. V nekem trenutku me je kot strela z jasnega prešinila ideja: FD Idrija. Popolno, prijetno s koristnim in ne samo zame. Dobil sem vizijo, kako in kaj bi se vse dalo objavljati na svetovnem spletu. Spomnil sem se na Ljuba Ukmarja, našega društvenega tajnika in na njegov popolni arhiv ter zbirke. Kakšen vir gradiva. Vau! Pa še računalniško pismen je. Super! Še na tej delavnici sem naredil vizualni osnutek in vsebinsko strukturo spletne strani, kakršna je v osnovi še danes. Brez kakšnega posebnega razmišljanja. Prvi korak je bil narejen. A ena lastovka še ne prinese pomladi.

Ko sem se nekega večera vračal z delavnice domov, sem v zgodnjepoletnem večeru srečal Ljuba, našega tajnika, na vrtu pred njegovo hišo. Kot vedno, kadar se srečava, sva se tudi takrat zapletla v intenziven pogovor. Izkoristil sem priložnost in mu ves navdušen povedal, da hodim na brezplačen tečaj za izdelavo spletnih strani, kako tečaj poteka ipd. in da se da priti do spletne strani praktično brezplačno, potrebuješ samo nekoga, ki ti omogoča gostovanje na njegovem strežniku. Tako med vrsticami sem mu dal vedeti, da bi se na ta način dalo narediti tudi spletno stran za naše društvo, praktično zastoj, kar je glede na proračun društva kar pomembno – seveda, če bi bil zainteresiran. Če sem odkrit, me je bilo ideje kar malo strah, zavedal sem se, da bi bilo za postavitve spletne strani društva potrebno ne samo tehnično znanje, ki ga še nisem imel, temveč tudi ogromno dela oz. ogromno prostega časa, odrekanja, potrpljenja, volje ... Nisem vedel, ali premorem te vrline. Najin pogovor je Ljubo takrat zaključil z besedami: »Glej, Srečko, če si ti pripravljen iti v to, sem tudi jaz.« To je bil drugi korak, lastovka je prinesla pomlad.

Po zaključku delavnice sem se na ICRI pozanimal, kako je z možnostjo brezplačnega gostovanja našega društva na njihovem strežniku. Odgovor je bil pozitiven, treba se je bilo samo še konkretno dogovoriti in podpisati pogodbo. Na sestanku upravnega odbora društva so projekt spletne strani še uradno potrdili, za dogovor z ICRO glede gostovanja pa smo pooblastili takratnega predsednika društva Francija Jereba, ki je uredil formalnosti. Sledil je še tehnični del, in sicer namestitve programa in ustreznih datotek

na strežnik, katero je izvedel Brane Brelih, takratni skrbnik Icrinega strežnika, ki mi je nato posredoval še ustrezna gesla in navodila za FTP-dostop in zgodba se je lahko zares začela.

Konec junija sva se z Ljubom prvič dobila. Pri meni doma, v mojem kabinetu. Prostorsko sva bila malo utesnjena, a sva se prilagodiva. Nezavedno sva se zavedala, da se bova tu dobivala mesece. Začela sva sprejemati začetne, najbolj pomembne odločitve. Kate-re vsebine bodo v vodoravnem meniju, katere v navpičnem. Kaj bo v podmenijih, kakšne bodo povezave ... Neskončno vprašanj, nes-

končno dilem. Včasih so se želje srečale s tehničnimi omejitvami in poiskati sva morala obvode. Ogledovala sva si strani sorodnih društev, jih analizirala in prilagajala najinim predstavam in željam. Bilo je naporno in časovno zahtevno. Dnevi so hitro minevali, tedni tudi, na videz se je vse odvijalo zelo počasi. Veliko rutinskih opravil, predvsem za Ljuba – skeniranje, pomanjševanje velikosti slik, oblikovanje, prilagajanje ... Za vsako tako akcijo sva morala uporabiti drugo aplikacijo, a Ljubo je obvladal. Izzivov ni bilo ne konca ne kraja. Ko se nama je izoblikoval način usklajevanja oblike in vsebine s tehničnimi zahtevami, se je začelo delo hitreje odmikati. Stran je začela dobivati končno podobo, klik na gumb je odpiral strani in vsebine, kot sva si zamislila. A ne vse in ne zmeraj. Iskanje razlogov za zatikanje nama je vzelo veliko časa, a iz vsake situacije sva se nekaj naučila. Največkrat sva zaplet rešila sama, včasih pa sva potrebovala zunanjo pomoč. A niti za trenutek nisva izpustiva izpred oči končnega cilja, zato sva se veselila še tako majhnega koraka. Dnevi so se prelivali v tedne, tedni v mesece ... Počasi sva se približala različici, ki je bila primerna za objavo. Bila je daleč od zelene, a osnovni cilji so bili doseženi: filatelistično društvo je bilo predstavljeno, vsa društvena obeležja tudi. Podrobnosti in nepopolne vsebine lahko nadgrajujeva tudi kasneje, objavljamo aktualne dogodke in novice ...

Vstopili smo v veseli december in stran je bila nared, da se objavi. Stekli so pogovori s skrbnikom strežnika glede vpisa url-ja spletne strani na sezname pomembnejših strežnikov – da po vpisu ključnih besed iskalci hitro dobijo tudi povezavo na našo stran. 13. decembra 2009 je bila naša spletna stran objavljena na šestih najbolj uporabljenih strežnikih, naslednji dan, 14. 12. 2009, ko so bili podatki na strežnikih posodobljeni, pa je bila naša stran tudi dejansko dosegljiva na svetovnem spletu. Z Ljubom sva si čestitala. Stotine ur prostega časa, vloženega v ta projekt, so bile poplačane.

V naslednjih mesecih in letih sva z Ljubom postopoma zapolnila stran z vsemi za društvo pomembnimi vsebinami, z vsemi društvenimi obeležji od ustanovitve društva pa do danes, objavljen je bil Ljubov katalog društvenih izdaj, ki se redno vsako leto posodablja, izboljšala sva preglednost in uporabnost, skrbela sva za njeno sprotno posodabljanje z novimi društvenimi obeležji, novicami ... Tudi na podobi je stran pridobila. Leta 2014 nam je dotedanji gostitelj strežnika, ICRA, zaradi organizacijskih sprememb odpovedal gostovanje, zato smo morali poiskati novega. Našli smo ga na Filatelistični zvezi Slovenije (FZS), za kar gre posebna zahvala Igorju Pircu, bivšemu predsedniku zveze in takratnemu članu UO FZS, ki je bil zadolžen za spletno stran zveze. V maju 2015 smo na vstopno stran dodali tudi števec obiskov spletne strani. V 11 mesecih je stran imela dobrih 6.000 obiskov.

Posebnost naše spletne strani v primerjavi s spletnimi stranmi drugih društev je v tem, da ima naše društvo objavljena prav vsa društvena obeležja, od ustanovitve društva do danes, in da ima objavljen ažuren in zelo natančen katalog vseh društvenih obeležij. Za oboje gre posebna zahvala našemu tajniku in soustanovitelju naše spletne strani, Ljubu Ukmarju.

Malo manj prijetno pa je dejstvo, da naša spletna stran našim članom nikoli ni pomenila prav veliko. Vsi so jo ves čas načelno podpirali, bili zadovoljni, ker obstaja, vsako leto sva bila z Ljubom na zboru članov deležna pohval predsednika društva, žal pa se v njeno aktivno delovanje niso vključevali, niti s predlogi niti s pripombami, kaj šele s članki. Morda je to povezano z bolj tradicionalnimi navadami naših članov, ne vem. Kar se tiče mene, mi ni žal niti ene minute prostega časa, ki sem ga vložil v nastanek spletne strani. Naše društvo cenim in ga spoštujem, ga imam rad in mi ni vseeno zanj. Malo zaradi poslanstva, ki ga opravlja v našem prostoru, malo zaradi mojega očeta, ki je bil dolgoletni član društva skoraj od ustanovitve društva pa do svoje smrti, malo zaradi občasnega prijetnega druženja z našimi člani ob nedeljah, na izletih in piknikih. Filatelističnemu društvu Idrija in vsej filateliji želim obilo moči in vztrajnosti, da se uspešno prebije skozi obdobje, neprijazno za filatelijo.

FILATELISTIČNA OBELEŽJA FD IDRIJA 2018—19 (*13. del*)

Ljubo Ukmar

Podatke in slike o filatelističnih obeležjih FD Idrija objavljamo bienalno v društvenem glasilu *Filatelist* od leta 1993 (*Filatelist*, št. 8) dalje. V *Filatelistu* za leto 2017 (št. 30) je bil objavljen zadnji prispevek, in sicer za obeležja, izdana v letih 2015–17.

Od leta 2009, ko smo postavili spletno stran društva, redno vsako leto objavljamo tudi društvene izdaje.

Letos, ko društvo praznuje 70. obletnico, bo zagledal luč sveta tudi katalog društvenih izdaj 1949–2019. Če bo šlo vse po sreči, se bo to zgodilo sredi decembra 2019.

Prva društvena izdaja je bila pripravljena že leta 1965, toda takratni člani društva za to izdajo dolgo sploh niso vedeli, saj so jo našli šele enkrat po letu 1985. Leta 1983 in 1986 sta bila izdana dva priložnostna ovitka, redno vsakoletno izdajanje filatelističnih obeležij pa se je začelo leta 1988. Najbolj plodni leti sta bili leti 2004, ko je bilo izdanih 8 obeležij, rekordno pa je bilo leto 2012 z 9 filatelističnimi izdajami.

Filatelistično društvo Idrija beleži doslej 131 društvenih izdaj, 111 priložnostnih poštnih žigov, 38 osebnih poštnih znamk, 4 strojne poštne žige in 2 ilustrirana poštna žiga.

Od leta 1965 do 2019 je društvo izdalo 42 maksimum kartic, 39 priložnostnih ovitkov, 26 dotiskov na dopisnicah, 17 priložnostnih ovitkov z informativnimi vložki, 4 priložnostne kartice ter po en dotisk ovitka celine, karnet in upognjenko.

Obeležja so pestra in raznolika, saj je društvo k oblikovanju pritegnilo kar 24 različnih oblikovalcev in še nekaj fotografov ...

37. festival idrijske čipke

Datum izida: 16. 6. 2018 – FDI št. 118

Naklada: R 300 / MK 150 (T / Ž)

Izvedba: MK, 114 x 162 mm

PPŽ, 34 mm

OPZ, 320 kosov

Oblikovanje: Samo Trebižan (foto za MK)

Franci Jereb (OPZ)

Silvester Jereb (PPŽ)

Meščanski čebelnjak v Idriji

Datum izida: 22. 6. 2018 — FDI št. 119

Naklada: R 200 / MK 100 (T / Ž)

Izvedba: MK, 162 x 114 mm

PPŽ, 35 mm

Oblikovanje: Ljubo Ukmar (foto za MK)

Silvester Jereb (PPŽ)

5280 IDRİJA, 17. 11. 2018
TRISTO ŠTRIDESET LET
CERKVE SV. ANTONA

340 let cerkve sv. Antona

Naklada: R 400 / MK 90 (T / Ž)

Izvedba: MK, 114 x 162 mm

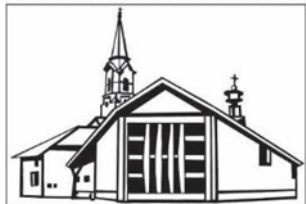
PPŽ, 32 x 32 mm

OPZ, 500 kosov (120 in 121)

Oblikovanje: Vojko Rejc (foto za MK)

Nande Rupnik (OPZ, PPŽ)

50 LET ŽUPNIJSKE CERKVE
SVETEGA JOŽEFA IDRİJA

5280 IDRİJA, 30. 4. 2019

50 let župnijske cerkve sv. Jožefa delavca

Datum izida: 30. 4. 2019 – FDI št. 122

Naklada: 80 / 50 (T / Ž)

Izvedba: OP, 162 x 114 mm

PPŽ, 35 x 23 mm

OPZ, 200 kosov

Oblikovanje: Nande Rupnik

38. festival idrijske čipke

Datum izida: 14. 6. 2019 — **FDI št. 123**

- Naklada: R 300 / MK 150 (T / Ž)
Izvedba: MK, 162 x 114 mm
PPŽ, 32 x 32 mm
OPZ, 300 kosov
Oblikovanje: Samo Trebižan (foto za MK)
Vladimir Andder (PPŽ)
Franci Jereb (OPZ)

250 let prve gledališke stavbe na Slovenskem

Datum izida: 15. 6. 2019 — **FDI št. 124**

- Naklada: R 300 / MK 90 (T / Ž)
Izvedba: MK, 162 x 114 mm
PPŽ, 35 x 23 mm
OPZ, 20 + 240 kosov
Oblikovanje: Nande Rupnik (PPŽ)
Tim Božič (OPZ)
Vojko Rejc (foto za MK)

FILATELISTIČNO
DRUŠTVO IDRJA

5280 IDRJA, 13. 12. 2019

70 let Filatelističnega društva Idrija

Datum izida: 13. 12. 2019 — **FDI št. 125**

- Naklada: 100 / 70 (T / Ž)
Izvedba: OP, 162 x 114 mm
PPŽ, 30 x 35 mm
OPZ, 200 kosov
Oblikovanje: Nande Rupnik

TUDI V LETU 2019 SMO SE FILATELISTI DRUŽILI

Nace Jereb

Poleg rednih nedeljskih sestankov (52 nedelj, odpadlo ni nikoli, čeprav smo bili nekajkrat v okrnjeni zasedbi) smo se med letom družili na naslednjih srečanjih in dogodkih. Nekateri člani so marca obiskali ljubljansko Collecto (23. 3. 2019).

Kot vsako leto pa smo se konec maja podali na obisk Verone (25. 5. 2019).

Levo: Bojni posvet ob kavi
Sredina: Utrinek z avtobusa
Spodaj: Napad na sejmišče

Vse fotografije:
Jože Ropoša

Utrinek s sejmišča v Veroni. Foto: Nace Jereb

Foto: Vajko Rejc

Za vse prste obliznit

Poletni oz. zgodnje jesenski društveni piknik, ki ga je napovedal **Miran Jurjavčič**, se je sicer malo zamaknil zaradi takšnih in drugačnih vzrokov, smo se pa v nedeljo, 1. septembra, po nedeljskem sestanku in kavi zbrali na njegovem ranču. Tam nas je odlično postregel. Miran, najlepša hvala, super je bilo.

Druženje z ajdovskimi zbiratelji ob njihovi 25. obletnici

Že naslednjo nedeljo, 8. septembra, pa smo se na povabilo ajdovskih zbirateljev podali čez grič v njihovo prelepo dolino. Vreme je bilo sicer bolj kislo, je bilo pa vzdušje zato toliko boljše. V krajevnem domu v Žapužah smo si ogledali njihove razstavljenе zbirke. Aleš Breclj, kapo dol, kaj vse si uspel zbrati, pa ostali tudi. Z zanimanjem smo si ogledali tudi njihove novopridobljene vitrine, ki so jih s pomočjo radodarnih sponzorjev prejeli pred kratkim. So večnamenske, tako da niso samo za razstavljanje znamk, ampak vseh zbirateljskih predmetov. Vsekakor bomo morali tudi sami zagristi v to kislo jabolko. Nato smo se preselili v zgornje nadstropje doma, kjer so nas obilno pogostili. Sledil je klepet o tem in onem v pozno popoldne. Ajdovskim zbirateljem se zahvaljujemo za povabilo in gostoljubje. Hvala, se še vidimo.

Vse fotografije: Jože Ropoša

ZAPISANO OSTANE

Nace Jereb

Bo prva digitalna znamka doživela enako slavo kot Penny Black?

Poleti sem med prebiranjem ene od mnogih spletnih filatelističnih strani naletel na novico, da je avstrijska pošta izdala prvo kriptoznamko. Ker nisem vedel, kaj to je, sem hitro poiskal spletno stran crypto.post.at, kjer naj bi te znamke prodajali. Razočaran sem ugotovil, da so že vse razprodane. V dobrem tednu dni so razprodali celotno naklado 150.000 kosov. Sledil je obisk Ebaya, kjer je kar mrgolelo takih in drugačnih oglasov. Tudi sam sem tam licitiral nekaj teh znamk po dokaj solidnih cenah. Danes opažam, da se je število oglasov od poletja precej zmanjšalo, cene pa so vidno poskočile. Število avkcijskih oglasov je precej padlo, v oglasih s fiksno ceno pa so šle cene navzgor. Na sami znamki je natisnjena QR-koda in podoba samoroga, ki je zaščitni znak kriptovalute Ethereum. Na zavihku pod zaščitnim premazom pa je še unikatni ključ, s katerim je mogoče dostopati do digitalne denarnice, v kateri je shranjena druga polovica znamke. Torej imamo tako fizično znamko kot tudi njeno digitalno podobo. Da bi znamko naredili še bolj privlačno, so jo izdali v petih različnih barvah. Barvo znamke lahko vidimo šele takrat, ko s pametnim telefonom skeniramo QR-kodo. Naklade so sledeče:

črna	78.500
zelena	40.000
modra	20.000
rumena	10.000
rdeča	1.500

Pva kriptoznamka

S tako politiko izdajanja je avstrijska pošta hitro ustvarila eno (naj) dražjih modernih znamk. Kompleti vseh petih znamk se na Ebayu trenutno prodajajo krepko preko 2.000 € za serijo. Vse znamke pa so bile v

spletni trgovini na voljo po nominalni ceni – torej 6,90 €! Verjetno so jih prvi kupci in trgovci kupovali v stotinah – nisem zasledil, da bi bila prodaja omejena – in naredili kar zajeten dobiček. Morda je taka politika odvrnila marsikaterega filatelista, ampak očitno je tudi iz kriptosveta kar precej povpraševanja, sicer ne bi dosegale tako astronomskih cen. Sam imam vse, razen rdeče, nabava te bo morala počakati na morebiten zadetek na Eurojackpotu. Tako nas je sosednja poštna uprava zopet presenetila; po leseni, keramični, usnjeni in še kakšni znamki je prišla na svet tudi prva (digitalna) kriptoznamka. Zaenkrat temu ni sledila še nobena druga pošta, samo vprašanje časa pa je, kdaj se bodo pojavile nove. Vsekakor se bo v poštno zgodovino zapisala kot prva, podobno kot Penny Black pred skoraj 180 leti.

Barve izdaj

Članek je povzet po <https://medium.com/hackernoon/the-first-blockchain-stamp-in-the-world-and-what-it-means-f6f777838370>. V njem je avtor podrobno opisal, kako vse skupaj deluje, sam pa sem na kratko povzel načela digitalne znamke. Vsekakor tema, ki jo bo v prihodnje treba spremljati.

Na Islandiji po letu 2021 nič več poštnih znamk

Kot strela z jasnega je ob koncu avgusta po spletu zaožrila informacija, do bo islandska pošta z letom 2021 prenehala z izdajanjem poštnih znamk. Novica se mi je zdela precej šokantna, zato sem obiskal spletni naslov omenjene pošte, kjer sem po krajšem iskanju dobil potrditev te novice. Torej ni šlo še za eno novinarsko raco, ampak sem informacije potem zasledil tudi na večjih (tujih) novičarskih portalih. Če na kratko povzamem, kaj je v svojem pismu zapisal Vilhjalmur Sigurdsson, dosedanji direktor Postphila (filatelistični oddelek islandske pošte). Do konca leta 2021 bodo filatelistični oddelek zaprli, ker jim že leta upada število naročnikov in število prodanih količin, posledično pa je tudi prometa manj. Delo naj bi do konca leta izgubilo več kot 50 ljudi. Tako bodo po dobrih 90 letih popolnoma prenehali servisirati zbiratelje. Izdaje za le-

tos niso ogrožene, prav tako bo v prihodnjem letu izdanih še nekaj že najavljenih znamk, za naprej pa omenja več možnosti.

Če je za islandsko vlado kulturno pomembno, da znamke še naprej izdajajo, bodo po sedanjih zakonodaji to primorani početi tudi v prihodnje. Seveda

pa bo morala tudi vlada kaj primakniti zraven. Druga možnost, nad katero se navdušuje vodstvo pošte, je popolno prenehanje izdajanja znamk do nadaljnjega, saj pravijo, da zaloge trenutnih izdaj zadoščajo še za vrsto let. Kot tretjo možnost pa se omenja zasebno družbo (koncesionar), ki bi po naročilu vlade za pošto izdajala znamke.

Birgir Jonsson, novi generalni direktor pošte, ki je službo nastopil meseca maja, bi tako rad porezal vse neprofitne veje pošte. Združevanje in reorganizacija potekata tudi v drugih oddelkih, saj so v zadnjih letih v družbi nakopičili preko 65 milijonov evrov izgube. Kot zanimivost naj dodam, da sem med ogledovanjem njihove spletne strani

bežno pregledal tudi njihov cenik; priporočena pošiljka do 100 g za Evropo stane preračunano skoraj 10 €! Poštne za večje pakete se zato zaračunavajo v desetinah evrov. Pa pri nas tarnamo, kako se je poština v zadnjih letih podražila.

Pa še en ocvirek. Pred časom smo v Mlinčku ob kavi modrovali, nakar je Franci Jereb rekel, da bi nam poštne uprave vsem skupaj naredile veliko uslugo, če bi preprosto prenehale z izdajanjem novih znamk. Kako vizionarska je bila ta njegova misel. Po eni strani nam delajo uslugo, po drugi strani pa smo lahko žalostni, če bodo res prenehali z izdajanjem. Islandija je (za moj okus) vedno izdajala lepe znamke, te v zadnjih letih so po večini zares vrhunsko oblikovane, pa tudi s številom novih izdaj niso nikoli pretiravali. Hkrati pa me to tudi spodbuja, da bi zbral do konca njihove izdaje, ker je to potem zaokrožena in zaključena celota. S tem mislim na povojne izdaje, saj so predvojne znamke zgodba zase; tam je kar nekaj »težkih« izdaj.

Tudi angleška kraljica zbira znamke

Becky Pemberton, novinarka Telegrapha, se v uvodu članka iz sredine septembra sprašuje: »Ali ste si kdaj mislili, da je vaš hobi drag? Kraljeva zbirka je vredna megalomanskih 100 milijonov funtov.«

Sedanja kraljica Elizabeta II. je peti monarh po vrsti, ki nadaljuje z dopolnjevanjem zbirke, ki jo je leta 1864 začel princ Alfred, drugi sin kraljice Viktorije. Eden od paradnih znamk iz zbirke je tudi t. i. *Mauricius*, ki je danes ocenjen na približno 2 milijona funtov. Leta 1904 ga je za takratnih 1.450 funtov (preračunano okrog 60.000 današnjih funtov) na dražbi kupil veliki poznavalec in entuziastični filatelista, jorški vojvoda, bodoči kralj Jurij V. Iz tega obdobja je tudi anekdota, ki gre

Podoba Jurija V. na znamki Seahorse za 1 funt iz leta 1913.

nekako takole: po dražbi se je vojvoda vrnil v svojo palačo, kjer ga je eden od slug pozdravil z besedami: »Ali je vaše kraljevo visočanstvo slišalo, da je neki prekleti bedak pravkar plačal 1.450 funtov za eno samo znamko?« »Ta prekleti bedak sem bil jaz,« naj bi mu odvrnil bodoči monarh.

Tudi kralj Jurij VI. in sedanja kraljica Elizabeta II. sta zbirko precej dopolnila, tako da danes obsega preko 300 albumov in 200 škatel. Shranjena je v depojih palače St. James. Kraljica rada razstavlja svoje papirnate dragulje drugim kronanim glavam, voditeljem držav in drugim pomembnejšim, pa tudi »običajni« filatelisti lahko pridemo na svoj račun. Kot pravi kraljevi strokovnjak Phil Dampier: »To je njeno veselje in ponos, ne samo zato, ker so v njeni posesti eni največjih svetovnih filatelističnih draguljev, ampak tudi zato, ker je družinski zaklad nadgradila in bi bili njen oče in prejšnji monarhi, ki so zbirko imeli v posesti, zagotovo ponosni nad videnim.« Kraljica je tudi že večkrat iz obsežne zbirke odprodala nekaj viškov. Tako je na eni od takih dražb ponudila v odkup 200 eksponatov, ki so bili v trenutku razgrabljeni za približno 750.000 funtov. Kdo pa si ne želi imeti primerka

iz kraljičine zbirke? Od tega zneska je dobrih 250.000 takoj investirala v verjetno unikat – deseterček znamk *Penny Black*, nalepljen na pismo in žigosan 6. maja 1840, torej na prvi dan izdaje!

V nadaljevanju novinarka tudi zapiše, da verjetno ni naključje, da se kraljica zanima za znamke, saj so od prve angleške znamke dalje na vseh znamkah upodobljeni portreti trenutno vladajočega monarha. Sedanji portret kraljice na znamkah je leta 1967 ustvaril graver Arnold Machin in se nespremenjen pojavlja na britanskih znamkah že preko štiri desetletja. Zato to serijo pri nas in v tujini imenujemo kar Machin serija. Britanska pošta – Royal Mail ocenjuje, da so jih v tem času v različnih nominalah in različicah natisnili preko 200 milijard, tako da gre verjetno za eno najbolj reproduciranih umetniških del. Nekateri ocenjujejo, da »osnovna« zbirka te serije šteje okrog 1.700 znamk. Ta številka zajema samo nominalo, barvo, zobčanje, fosforni nanos in novodobne zaščitne elemente na znamki, kje so še različni tiski in odtenki. Taka zbirka ima potem na tisoče primerkov. To pa je že zgodba za prihodnje članke, ker je tema obsežna.

Znamke kot družinska dediščina oz. vir spora

Septembra pa sem zasledil še eno veliko filatelistično zgodbo. 23. septembra 2019 je na tretji strani časopisa The New York Post novinar Kevin Dugan pisal o sporu med milijarderskim zbirateljem Billom Grossom in njegovim sinom Nickom Grossom, rock glasbenikom. V središču spora je bilo pet legendarnih znamk, t. i. *Inverted Jenny*, ki so se pojavile na dražbi v New Yorku. Znamka je izšla leta 1918, vrednost nominale je bila 24 c, na znamki pa je upodobljeno letalo. Ena pola znamk (100 kosov) se je izmuznila kontroli v tiskarni in v obtok so prišle znamke z na glavo obrnjenim letalom – od tod tudi ime. To je ena najbolj zaželenih znamk, zato je posledično tudi ena najdražjih ameriških znamk. Od originalne pole je poznanih še šest četrčkov, od tega jih je v nekem obdobju omenjeni bogataš posedoval kar pet. Svojim trem otrokom je vsakemu podaril en četrček, rekoč, da je to dediščina za njihove otroke, Billove vnuke.

Nicku je podaril sredinski četverček, ker pa poznavalci pravijo, da je slabše centriran in za odtenek slabše ohranjen, mu je podaril še znamko iz pozicije 39. Ta znamka velja za eno najboljših, tako po centriranju kot po ohranjenosti (ima pa na zadnji strani majhne ostanke falca). Omenjeni četverček si je bilo mogoče ogledati leta 1986 na Ameripexu, mednarodni filatelistični razstavi, zadnjič pa je bil na javni dražbi leta 1991, kjer ga je dražbena hiša Christie prodala za 550.000 dolarjev. Kasneje je četverček še večkrat zasebno zamenjal lastnika.

Bill Gross se je leta 2017 po 32 letih zakona ločil od svoje žene Sue, kar je verjetno botrovalo temu, da so se odnosi med očetom in sinom močno skrhalili in ohladili. Zakaj se je Nick odločil za prodajo, ni znano. Bill mu je očital, da se ne drži dogovora, da znamke ostanejo v družinski lasti. Ta je trditve zanikal in mu zabrusil, da »če želi znamke nazaj, naj jih kupi na dražbi«. Nadaljevanje zgodbe je v časopisu sledilo nekaj dni kasneje, kjer so poročali o dražbi, na kateri se je šest telefonskih in več spletnih kupcev udarilo za znamke. Po nekaj kratkih, a napetih minutah so znamke dobile nove lastnike. Četverček je bil prodan za 1,74 milijona dolarjev, znamka s pozicije 39 pa je bila prodana za 510.000 dolarjev. Ali jih je kupil Bill Gross, ni znano, ker dražbena hiša ni razkrila identitete kupca. Vsekakor pa je kupec imel zelo globoke/polne žepe.

Je pa v zadnjih letih Bill kar nekaj znamk iz svoje zbirke prodal na različnih dražbah in zanje iztržil preko 26 milijonov dolarjev, katere je podaril zaupanja vrednim dobrodelnim organizacijam. Vsekakor spoštovanja vredna gesta, ki bi jo lahko posnemali tudi drugi bogataši.

Kako delujejo filatelistični klubi v Veliki Britaniji?

Po naključju sem med brskanjem po spletu odkril spletno stran, na kateri so bili po abecednem vrstnem redu navedeni vsi britanski filatelistični klubi. Po grobem štetju jih je okrog 300. Opažam, da jih kar precej nima spletne strani. Ker sem bil radoveden, kako so urejeni klubi v tujini, sem kliknil na prvo stran s seznama, pa na drugo, peto ..., dokler nisem v dobrem tednu prišel čez cel seznam. Kaj sem opazil, ugotovil?

Nekako pravilo je, da se člani klubov srečujejo dvakrat na mesec v »sezoni«, ki traja od septembra do poletnih mesecev. Poleti se večinoma ne srečujejo. So pa ti večeri zato bolj intenzivni. Večinoma na vsako srečanje povabijo kakšnega poznavalca določene tematike, ki jim potem predstavi svoj eksponat. Verjetno lahko na mizarsko roko preštejem društva, ki imajo napisano, da se srečujejo tedensko, tako kot naše. Članarine so kar različne - od 5 do 25 £ na sezono.

Nekatera društva imajo navedeno, da se trudijo z nizko članarino, ker dobijo dovolj provizij od krožne menjave ter prirejanja avkcij in manjših sejmov večkrat letno. Poleg tega nekateri klubi pobirajo poleg članarine še prispevek v višini 2–3 £ na srečanje, ki se porabi za čaj in piškote, spet drugi imajo navedeno, da je prispevek namenjen najemu prostora, kjer imajo srečanja. Mislim, da pri nobenem nisem zasledil, da bi imeli svoje klubske prostore. Vsi nekje gostujejo(-mo). Skoraj ni zaslediti podatkov o številu članov; najmanjši klub, kjer sem dobil podatek, je štel osem članov, zgornja številka se vrti okrog 50–60 članov. Večina je v povprečju navajala 17–25 članov. Glede tega bomo tudi pri nas morali kaj ukreniti.

Celotna spletna stran enega od klubov; na voljo so samo naslovi in termini srečanj v sezoni.

Klub je prenehal z delovanjem leta 2016.

Nekajkrat sem naletel tudi na društva, ki so prenehala delovati. V povprečju so spletne strani precej skope. Razen osnovnih informacij (naslov, članarina in spisek srečanj v sezoni) je o ostalem delovanju bolj težko kaj izvedeti. Seveda so kot pri vsaki stvari tudi tukaj izjeme. Naletel sem na spletne strani, ki so imele dobro predstavljeno društvo in ki so predstavile več kot le nekaj suhoparnih podatkov o delovanju. Na teh sem si z zanimanjem tudi kaj več prebral.

C. Club -

I A B L13101

Contents G.B. General - B.W. STRATFORD 991066

Volume Ref: (15) Value: C Pages: 60.144 197 Items on 14 Pages

Purchaser Name	Qty	Price	Purchaser Name	Qty	Price
Mr. R. D. GATWOOD	8	1 71	offshoot	2	34
G. TURNER	1	1 30	J. BELL	5	60
J. S. PATERSON	2	3 50			
M. W. SOUTER	6	3 51			
J. E. TOWN	5	0 93			
M. A. LITTON	5	1 12			
B. W. WILLIAMSON	2	1 11			
Alan F. Lead	9	1 34			
Blank space		18 60			
		- 23			
		18 37			
M. WEIR	7	1 54			
H. McCLELLAN	10	2 14			
L. NOLAN	11	1 53			
M. WILKINSON	6	0 93			
M. C. R.	300	6 59			
	4	56			
W. Anderson	1	0 20			
		76			

Handwritten calculations on the right side of the table:

18 33
 6 19
 76
 94
 ---
 26 72

Slika naslovne strani zvezka iz britanske krožne menjave.

Verjetno na prav vsaki obiskani strani pa sem zasledil poverjenika za krožno menjavo. Očitno je ta način menjave tam še kako živ. Mora pa tam vsak sam nakazati/poslati kupnino lastniku zvezka. Poverjenik skrbi, da krožna menjava teče. Člani tudi med letom večkrat vzamejo zvezke iz obtoka, da preverijo pravilnost obračuna in da nalepijo nove znamke. Uporabljajo škatle iz trdega kartona, v katere gre (sodeč po opisih) 15–20 zvezkov. Ob predaji naslednjemu se vpišejo na list, prejšnjemu pa izdajo »potrdilo« o prejemu. Odkupljene vsote iz zvezka vpisujejo na prvo stran le-tega. Redkokdo se v zvezek podpisuje, večina jih uporablja šampiljke z imenom in s priimkov. Tako se vedno ve, kdo je odkupil posamezno znamko. Nepodpisano znamko je naslednji prejemnik dolžan vpisati kot manjkajočo, sicer se ob poročilu prišteje njemu. Kakor je slutiti, zvezki večinoma ne potujejo po celi državi, ampak večinoma po regionalnih zvezdah, v katerih je vključenih največ nekaj deset društev.

Slikovnega gradiva je bolj za vzorec, je pa verjetno še bolj očitno kot v naših društvih, da podmladka praktično ni, le sem ter tja kakšen mojih let. Vsi ostali pa so upokojenci. Očitno se pri sodobnem tempu sploh noben drug nima več časa ukvarjati z znamkami. Večinoma se tudi britanski klubi vrtijo okrog enih in istih tem, prav tako kot mi.

Kakšno je stanje pri nas?

Ker mi ni dalo miru, sem si ogledal še »ponudbo« slovenskih društvenih spletnih strani. Spletne strani ima pri nas polovica društev. Ene so bolj, druge manj informativne. Nekaj med njimi je vrhunsko oblikovanih in tudi vsebinsko polnih. Naša spletna stran se vizualno zagotovo ne uvršča med dobitnike kolajn, se pa verjetno z naskokom zavihiti na piedestal po vsebini. Na spletni strani so na voljo vse informacije o društvu, o preteklih izdajah, pa tudi vse številke Filatelista od prve izdaje dalje. Tudi naše družabno ži-

vljenje vestno dokumentiramo. Ja, res je spletna stran prava digitalna kronika društvenega delovanja. 14. 12. 2019 bo spletna stran društva dopolnila deset let. Čestitam!

Tudi filatelisti pišemo protestna pisma

Nedavno sem iz Velike Britanije prejel pošiljko na fotografiji. Nekdo se je zelo potrudil, da je nalepil lepe znamke. Tudi Royal Mail je tokrat korektno požigosala, očitno pa jim je na GLS-ju vseeno, kam prilepijo svoje nalepke. Po protestnem pismu na slovensko izpostavo so mi samo odgovorili, da je njihova naloga dostava pošiljk in da so bile nalepke nalepljene že v Veliki Britaniji! Zadovoljstvo uporabnikov je očitno bolj postranskega pomena. Z grenkim priokusom gre ovojnica v zbirko pod kategorijo »zakaj filatelistu ne bi uničil pisma, če mu ga lahko«.

So me pa spomladi v sicer malo drugačnem primeru pozitivno presenetili na Pošti Slovenije. Pošiljka, težka nad 2 kg, se po njihovem pravilniku ne frankira z znamkami, ampak z grdo nalepko, za katero upam, da jo bodo nadomestili s čim lepšim, podobno kot imajo v tujini. Imel sem že doma frankiran paket malo nad to težo. Na pošti so me opozorili, da to ne gre, zato sem moral še enkrat plačati poštnino. Po pritožbi v Maribor, zakaj je temu tako, sem čez nekaj dni dobil pisno pojasnilo in nove znamke v vrednosti 5 €.

FILATELISTIČNA KARIKATURA

Silvester Bajc

HVALA vsem za sodelovanje in pomoč.